

NÅR INDDRAGELSE BLIVER EN UDFORDRING

Hvordan gør vi?

UDFORDRINGER I INDDRAGELSEN (AF MENNESKER MED KOGNITIVE UDFORDRINGER)

Begrænset mulighed for reel gensidig samtale.

Usikkerhed om, hvorvidt forståelsen er gensidig.

Forskellige overbevisninger – hvilken tillægges en højere sandhedsværdi?

Begrænset mulighed for at skabe kontakt.

Overvejelser omkring i hvilken grad, der skal/bør inddrages/involveres.

Usikkerhed om hvorvidt egentlig inddragelse reelt kan lade sig gøre.

Andet?

“Personen med de fleste ressourcer
(og formel og uformel magt) har ansvaret for at
styre kommunikationen, så der bliver plads til
anerkendelse og gensidighed”

ET ETISK DILEMMA

...FORHOLDET TIL SANDHEDEN

- Er det uetisk ikke at fortælle sandheden, når mennesket med kognitive udfordringer spørger direkte?
- Er det uetisk at fortælle sandheden, når den helt åbenlyst forvolder smerte?
- Hvordan kan vi kommunikere ærligt, når et menneske ikke længere er i stand til at kommunikere på de præmisser, vi normalt kommunikerer under?

KOMMUNIKATION PÅ DE TRE STADIER

Let

- Ordfindingsbesvær
- Nedsat koncentration (beskeder)
- Svært ved at huske og finde svar
- Tager ikke initiativ til samtale

Moderat

- Svært ved abstrakt sprog
- Simpelt sprog
- Mister læse- og skriveevner
- Stereotyp sprog (floskler og høfligheder)

Svær

- Manglende evne til at opbygge sætninger og udtale
- Sproget forsvinder (gentagelser og lyde)
- Svært at tolke nonverbalt sprog

INSPIRATION TIL INDDRAGELSE: EN METODE, EN MODEL OG ET SAMTALEGREB

”Bordet rundt”

De tre perspektiver

Tilbyd valgmuligheder og understøt autonomi

MODEL: DE TRE PERSPEKTIVER

1. personsperspektiv

Et indefra-perspektiv på borgeren. Borgeren giver selv udtryk for sine holdninger, oplevelse og ønsker. Borgerens egne holdninger, oplevelser og erfaringer skal tages alvorligt og tillægges værdi i beslutninger.

2. Personspektiv

Et tilstræbt indefra perspektiv på borgeren. Den fagprofessionelles forsøg på at sætte sig ind i borgerens situation. Der tales med parter omkring borgeren (f.eks. ægtefælle eller børn).

3. Personspektiv

Et udefra perspektiv. Den fagprofessionelles syn på borgeren baseret på en generaliseret forståelse eller faglig viden om, hvad det vil sige at være borger i en given situation eller med en bestemt diagnose eller lidelse.

EN LILLE ØVELSE

- Mens du ser det korte klip fra DR-dokumentaren ”I Danmark er jeg født”, skal du forestille dig, hvad der foregår på Karlas inderside. Hvad tror du, Karla tænker, føler, mærker, oplever i videoklipet.
- Du skal herefter på et stykke papir skrive **tre sætninger** ned, hvor du beskriver (hvad du tror, der sker på) Karlas inderside. Du kan med fordel skrive i ”jeg-sprog”, som om du var Karla, da det gør det nemmere at forblive i Karlas perspektiv – uden at gå over til et 3. persons perspektiv. Du kan også med fordel bruge et tentativt sprogbrug (”måske”, ”det kan være”, ”jeg tror”), da det understreger, at vi danner hypoteser – ikke konklusioner.
- Eksempler:
  - ”Åh dit gamle spektakel, du kan da heller ikke huske spor længere”
  - ”Karla bliver overvældet over nyheden og skal lige sunde sig”
  - ”Hold nu op, det kom godt nok bag på mig. Tænk engang, at jeg ikke engang kan huske min egen alder. Jeg er godt nok ved at være blevet gammel”

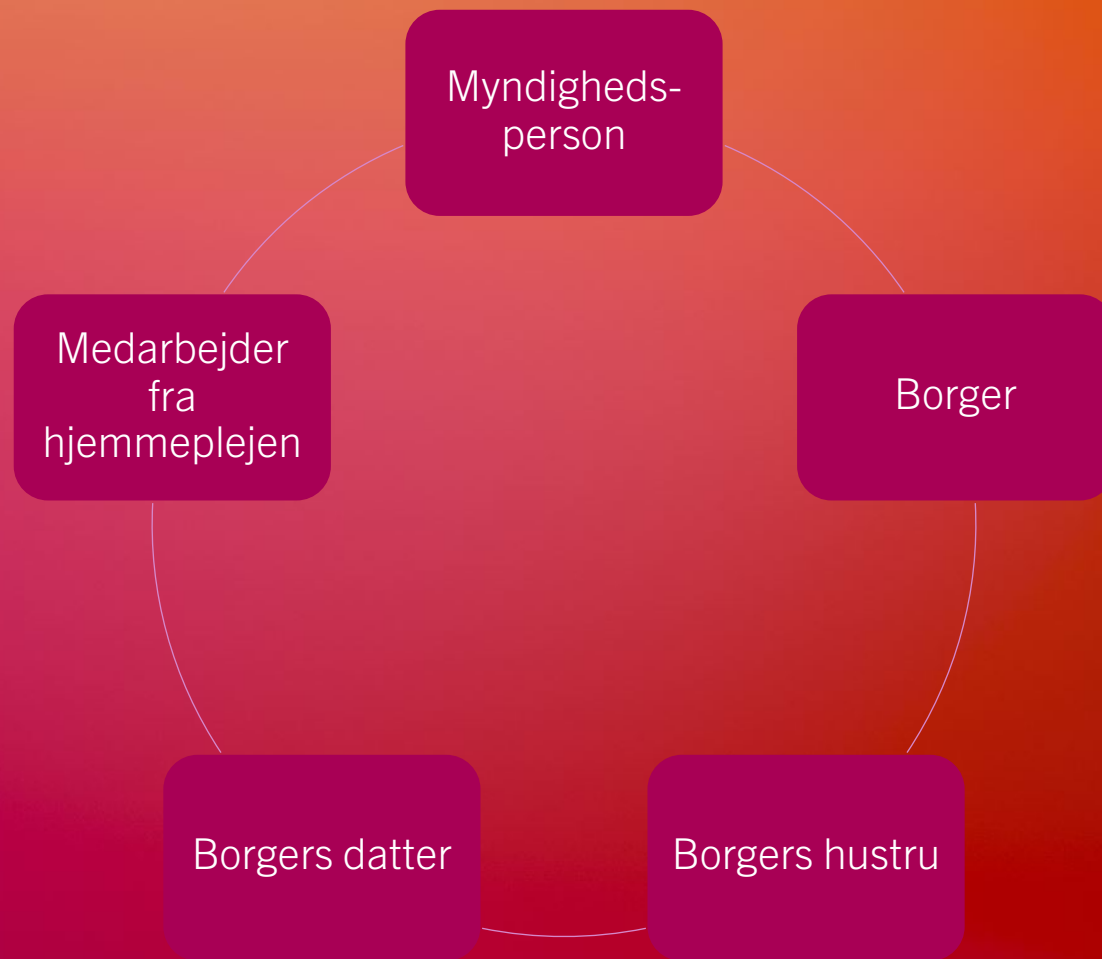

METODE: BORDET RUNDT

- ... kan bruges i de situationer, hvor der måtte være mange og evt. modstridende oplevelser, holdninger, ønsker mv. blandt samtales parter.
- ... går ud på at lade samtalsens forskellige parter få ordet på skift, hvor ingen afbryder. Efter hver "beretning" opsummerer mødelederen neutralt og fordomsfrit, hvad der er blevet sagt.
- Fordelen ved metoden er:
  - Alle parter får deres "stemme" i spil.
  - Ofte kan vi lettere "høre", hvad andre siger, når det kommer fra en tredjepart.
  - I får eventuelle uenigheder eller modstridende interesser frem på bordet på en åben måde – uden at der tales **om** og ikke **med** borgeren.

ET EKSEMPEL

SAMTALEGREB:

TILBYD VALGMULIGHEDER - OG UNDERSTØT AUTONOMI

- ... understøtter borgerens muligheder for at deltage i beslutningsprocessen og have indflydelse på selve beslutningen.
- ... skaber gode forudsætninger for, at borgeren ikke føler sig presset og går i "modstand" eller omvendt bliver overvældet af beslutningen - og dermed skaber det en bedre beslutningsproces.

EKSEMPLER

UNDERSTREG AUTONOMI

- ”Ella, det er dit liv, din krop og din hjem. Det er dig, der bedst ved, hvad der fungerer for dig.”
- ”Det er vigtigt, at vi finder en løsning, der fungerer godt for dig.”
- ”Hvis det gør dig ked af det, så skal vi gøre noget andet – det er vigtigt, at du er glad.”

TILBYD VALGMULIGHEDER

- ”Vil du fortælle først, eller skal vi høre, hvad din datter tænker?”
- ”Hvad er vigtigst for dig: At kunne gå en tur rundt i området eller lave varm mad til dig selv?”
- ”Kan du godt lide at have selskab, eller er det bedre at der er roligt omkring dig?”

HOVEDPUNKTER

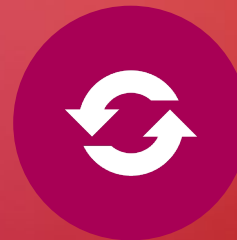
Gå undersøgende og afprøvende til værks: Der er altid inddragelsesmuligheder!

Tilpas dine inddragelsesstrategier til graden af de kognitive udfordringer.

Brug de tre perspektiver bevidst og aktivt i inddragelsesprocessen: Kan 1. personspektivet ikke stå alene, inddrag 2. personspektivet.

Brug gentagelser og opsummeringer til at understøtte fælles forståelse.

Vær opmærksom på at understrege autonomi og tilbyde valgmuligheder med henblik på at undgå at den anden bliver følelsesovervældet.